
Lietuvos Respublikos Prezidentui
Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui
Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui
Lietuvos Respublikos Teisingumo ministrui
Lietuvos Respublikos Kultūros ministrui
Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministrui
Lietuvos Respublikos Seimo frakcijų seniūnams
Lietuvos Respublikos Tautinių mažumų departamentui prie LRV
Lietuvos Respublikos parlamentinių partijų vadovybėms

REZOLIUCIJA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS TAUTINIŲ MAŽUMŲ TEISIŲ APSAUGOS

LiJOT Asamblėja Nr. 57

2023 m. balandžio 22–23 d.

Druskininkai

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (toliau – LiJOT), didžiausia nevyriausybinė jaunimo organizacijų sąjunga Lietuvoje, vienijanti 63 nacionalines jaunimo ir su jaunimu dirbančias organizacijas, savivaldybių jaunimo organizacijų tarybas, pozityviai vertindama tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisių padėties gerėjimą Lietuvoje, išreiškia susirūpinimą dėl to, jog nepaisant bendros tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisių padėties objektyvaus gerėjimo, iki šiol Lietuvoje nėra galiojančio įstatymo, kuris apibrėžtų ir nustatytų tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teises ir pareigas, bei valstybės įsipareigojimus tautinėms mažumoms priklausančių asmenų atžvilgiu.

Tautinės mažumos yra neatsiejama mūsų visuomenės dalis, su Lietuva susijusi ilgalaikiais istoriniais ir kultūriniais saitais. Ištisus šimtmečius tautinėms bendrijoms teko svarbus vaidmuo: jos prisidėjo kuriant Lietuvos valstybę ir ginant jos laisvę bei Nepriklausomybę. Sąjūdžio laikais 26 tautinių bendruomenių atstovai palaikė tautinės deklaracijos idėją, kurios tikslas – parodyti, kad tautinės mažumos pritaria Lietuvos Nepriklausomybės siekiams. Visų Lietuvoje gyvenančių tautybių piliečiai įsijungė į tautinio atgimimo judėjimą: palaikė referendumą dėl sovietinės

kariuomenės išvedimo iš Lietuvos, stovėjo Baltijos kelyje, gynė šalies Nepriklausomybę per 1991 m. sausio įvykius ir rugpjūčio pučo metu.¹

Remiantis Lietuvos Respublikos 2021 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais, 2021 m. Lietuvoje gyveno 2 mln. 810 tūkst. gyventojų, iš kurių 432 tūkst. yra tautinių mažumų atstovai.² Lietuvoje yra keliolika oficialiai pripažintų tautinių mažumų, tokių kaip lenkai, rusai, baltarusiai, ukrainiečiai, žydai ir kt. Kiekviena tautinė mažuma turi savo unikalų kultūrinį paveldą, kalbą, tradicijas ir papročius, kurie prisideda prie Lietuvos kultūrinės ir socialinės įvairovės.

Tautinių mažumų svarba Lietuvoje yra didelė. Jos atlieka svarbų vaidmenį, skatinant tarpkultūrinį dialogą, kuris yra esminis siekiant tolerancijos ir solidarumo tarp skirtingų tautybių žmonių. Be to, tautinės mažumos sudaro dalį Lietuvos visuomenės ir turi teisę išsaugoti savo kultūrą, kalbą ir tradicijas. Ši teisė yra užtikrinta Lietuvos Konstitucijoje ir tarptautinėse sutartyse, kurias Lietuva yra ratifikavusi. Svarbu užtikrinti, kad tautinių mažumų teisės būtų gerbiamos ir kad joms būtų suteikta galimybė išsaugoti savo kultūrą ir kalbą, kad jos galėtų puoselėti savo identitetą ir prisidėti prie Lietuvos vystymosi.

Dabartiniame geopolitiniame kontekste, kai teroristinė Rusijos Federacija vykdo karą Ukrainos Respublikoje, skleidžia propagandą, kaip, pavyzdžiui, karą pateisina rusų tautinės mažumos engimu Ukrainoje, tarptautiniu mastu kėsina į demokratinių valstybių susilpninimą, suprantama, kad provakarietišku nuostatų įtvirtinimo aspektas tampa prioritetiniu.

Rusijos propaganda Lietuvoje yra pavojinga dėl kelių priežasčių. Pirma, ji gali skatinti netoleranciją, nesantaiką ir susiskaldymą tarp Lietuvos gyventojų. Rusijos propagandos tikslas yra sukelti nesutarimus tarp skirtingų etninių grupių ir skatinti nepasitikėjimą Lietuvos valdžia, demokratijos principais ir mūsų šalies integracija į Europos Sąjungą. Antra, ji gali paveikti Lietuvos energetinio saugumo ir užsienio politikos sprendimus, nes propagandos priemonėmis siekiama formuoti neigiamą nuomonę apie Vakarų valstybes ir palaikyti Rusijos interesus.

LIJOT, dėstydamą poziciją dėl Lietuvos Respublikos tautinių mažumų teisių apsaugos, apibrėžia ir daro skirtį tarp šių rezoliucijai aktualių svarbiausių sąvokų:

Tautinė tapatybė – asmens laisvai pasirenkamas tapatinimasis su kuria nors tautybe.

¹ Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, „Tautinės mažumos Lietuvoje“ <https://tmde.lrv.lt/lt/tautiniu-mazumu-kulturos-centrai-ir-tautines-bendrijos/statistika>

² Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, „Tautinės mažumos“, <https://lrm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/tautines-mazumos-1>

Tautinė mažuma – Lietuvos Respublikos teritorijoje gyvenantys Lietuvos Respublikos piliečiai, kuriems būdinga kitokia nei tautinei daugumai tautinė tapatybė.

Tautinė bendrija – tikslo išsaugoti tautinę tapatybę vienijama organizuota tautinei mažumai priklausančių asmenų grupė.

Tautinės mažumos kalba – tautinės mažumos kalba vartojama kaip gimtoji, kuri nėra šalies valstybinė kalba.

LIJOT, siekianti užtikrinti tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teises ir laisves, įskaitant ir tautinėms mažumoms priklausančią jaunimo grupę, kviečia atsakingas valstybės institucijas ir valstybės vadovus imtis reikalingų veiksmų ir dėti visas įmanomas pastangas reglamentuojant ir nustatant tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teises ir pareigas bei valstybės įsipareigojimus jų atžvilgiu.

LIJOT siekia, jog tautinėms mažumoms priklausantys asmenys Lietuvoje būtų horizontaliai teisiškai pripažinti ir jų atžvilgiu būtų užtikrintas nediskriminavimo principas. LIJOT mano, jog tautinėms mažumoms priklausančių asmenų istorijos, kultūros, kalbos³ ir kalbinio identiteto⁴, asmens vardo ir pavardės originalaus rašymo, švietimo, informacinės sklaidos ir atstovavimo interesai turi būti aiškiai reglamentuoti, užtikrinant tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisių apsaugą.

Horizontalus teisinis pripažinimas

LIJOT įsitikinusi, jog atsakingų valstybės institucijų ir vadovų pareiga yra užtikrinti įstatymo, kuris apibrėžtų tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teises ir pareigas bei valstybės įsipareigojimus jiems, priėmimą ir įgyvendinimą.

Nediskriminavimo principas

Tautinių mažumų atstovų asmens, politinės, pilietinės, ekonominės, socialinės, kultūrinės teisės yra įstatymo numatyta tvarka užtikrinamos ir gerbiamos.

³ Kalba – bendruomenės vartojama sistema, susidedanti iš žodžių, gramatikos ir sintaksės taisyklių, kuri leidžia žmonėms bendrauti tarpusavyje.

⁴ Kalbinis identitetas – žmogaus tapatumo dalis, susijusi su jo ar jos kalbos naudojimu ir tapatybe. Tai apima žmogaus kalbos mokėjimą, jo ar jos gebėjimą suprasti ir naudoti tam tikras kalbos taisykles ir formuluoti mintis bei idėjas savo kalba.

Tautinei mažumai priklausantis asmuo turi teisę laisvai pasirinkti dėl to, ar jis turi būti traktuojamas kaip tautinei mažumai priklausantis asmuo ir dėl tokio savo pasirinkimo jis negali būti diskriminuojamas, ir jam turi būti suteiktos lygiavertės įstatymais numatytos teisės, kurios taikomos ir ne tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims.

Kultūra ir informacijos sklaida

Turi būti užtikrintos kokybiškos medijų alternatyvos, kad Lietuvos gyventojai galėtų gauti objektyvią informaciją apie tai, kas vyksta šalyje ir pasaulyje. Nepriklausomos, kritiškai mąstančios ir profesionalios žiniasklaidos veikla yra esminis demokratinės visuomenės elementas, nes tik tokia žiniasklaida gali atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant skaidrumą ir atskaitomybę.

Tautinei mažumai priklausantys asmenys turi teisę puoselėti ir plėtoti savo kultūrą, papročius ir kalbą, šiems asmenims turi būti užtikrinta teisė steigti visuomenės informavimo priemones ir jose skleisti informaciją tautinių mažumų kalba. Šioms veikloms valstybės ir savivaldybių institucijos turi numatyti atitinkamas lėšas.

Kalba ir kalbinis identitetas

Kiekvienas tautinei mažumai priklausantis asmuo turi teisę laisvai ir nevaržomai, privačiai ir (ar) viešai, žodžiu ir (ar) raštu vartoti savo gimtąją kalbą.

Kiekvienas tautinei mažumai priklausantis asmuo turi teisę kreiptis žodžiu arba raštu tautinės mažumos kalba į viešojo administravimo subjektus.

Viešieji užrašai gali būti užrašomi ir tautinės mažumos kalba, kai greta yra lygiavertis užrašas ir valstybine kalba.

Asmens vardas ir pavardė

Tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims turi būti užtikrinta galimybė asmens tapatybės dokumentuose ir viešojo administravimo subjektų įrašuose savo vardą ir pavardę įrašyti lotyniškos abėcėlės rašmenimis su diakritiniais ženklais ir originalia užrašymo forma.

Švietimas

Tautinei mažumai priklausantis asmuo turi teisę mokytis šios tautinės mažumos kalba ir steigti nevalstybines mokyklas organizuojančias ugdymo procesą tautinių mažumų kalba,

valstybinio mastu turi būti plėtojamos iniciatyvos dėl užsienio universitetų (provakarietiškos krypties ir (ar) Europos sąjungos valstybių, kurių tautinės mažumos gyvena Lietuvoje) bendradarbiavimo sutarčių ir universitetų filialo steigimo Lietuvoje. Šalia puoselėjamos ir užtikrinamos teisės į mokslą gimtąja kalba tautinių mažumų mokyklose, siekiant ir efektyvesnės integracijos, svarbu tiek išlaikyti vienodai užtikrinamą alternatyvą tautinėms mažumoms rinktis švietimo įstaigas su mokomąja lietuvių kalba, tiek plėtoti ir naujus sprendimus, kaip, pavyzdžiui, dviejų kalbų mokomųjų programų vienoje mokykloje sistemą.

Lietuvos mokyklose, kaip paklausiausios antros užsienio kalbos (po anglų kalbos) statusą galėtų užimti lenkų kalba, o ne šiuo metu dominuojanti rusų kalba (neeliminuojuojant jos). Tam turėtų būti skiriamas nuoseklus valstybinių institucijų atsakingų už švietimą dėmesys ir prioritetas.

Valstybės institucijos turi užtikrinti pedagogų, kurie vykdytų tautinėms mažumoms priklausančių asmenų ugdymą, vadovėlių ir kitų mokymo priemonių tautinių mažumų kalba prieinamumą.

Valstybės ir savivaldybės institucijos, kurdamos ir atnaujindamos tautinių mažumų ugdymo įstaigų ugdymo turinį ir įgyvendindamos švietimo teikėjų tinklo pertvarką, uždarymą, restruktūrizavimą privalo konsultuotis su įvairiais tautinių mažumų interesų atstovavimo vienetais.

Atstovavimas

Priimant sprendimus, susijusius su tautinių mažumų teisėmis, turi būti glaudžiai bendradarbiaujama ir konsultuojamasi su tautinėmis bendrijomis, jaunimo ir nevyriausybinėmis organizacijomis bei kitais suinteresuotais asmenimis, veikiančiais tautinių mažumų teisių apsaugos lauke.

Užtikrinant tautinių mažumų teises turi būti įkurtas visuomeniniais pagrindais veikiantis tautinių mažumų interesų atstovavimo vienetas, kuris konsultuoja valstybės ir savivaldybės institucijas tautinių mažumų klausimais.

Turi būti saugoma ir efektyvinama esama valstybinė įstaiga veikianti tautinių mažumų apsaugos lauke – Lietuvos Respublikos tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

LiJOT Prezidentas

Domantas Katelė